

Likt ansvar - ulike føresetnader i tid for handling

Frode Kyrkjebø, dagleg leiar – KS Vestland

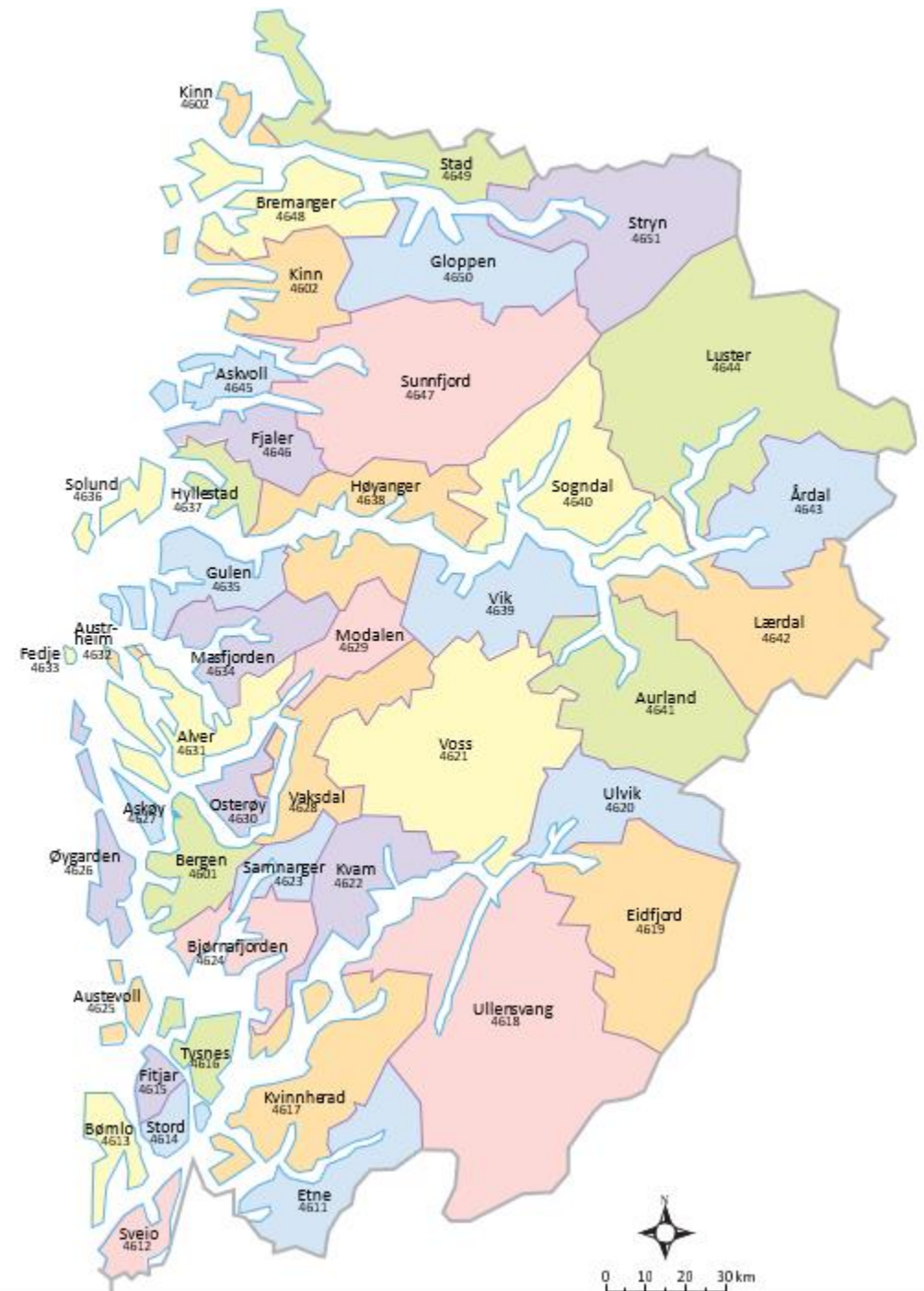
*«Ein sjølvstendig og
nyskapande kommunesektor»*

Ein sjølvstendig og nyskapande kommunesektor

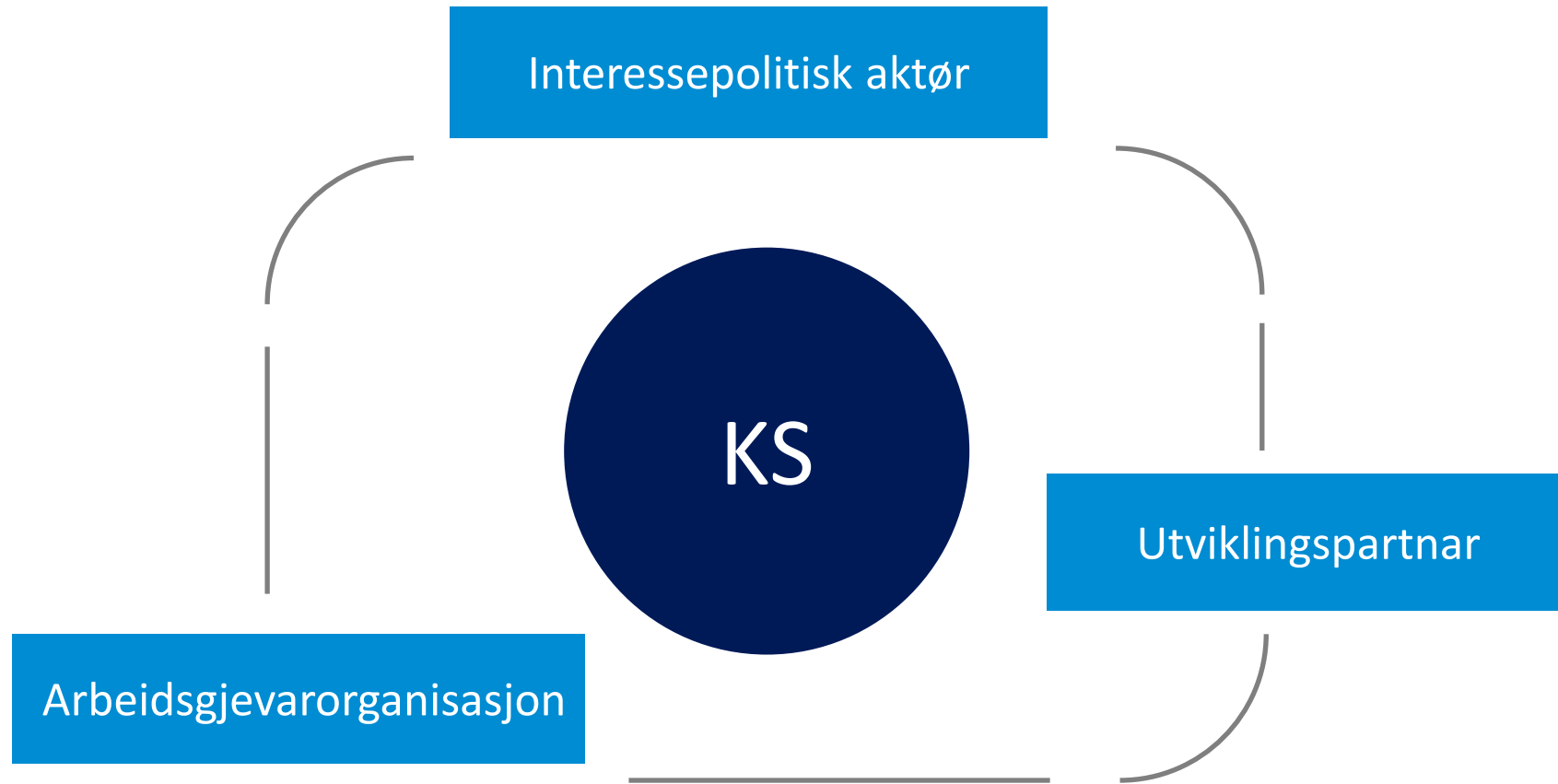

Kommunane og fylkeskommunane er forskjellige

Forskjellige utfordringar krev forskjellige løysningar

KS har tre roller

NOU

Norges offentlige utredninger 2023: 9

Generalistkommunesystemet

Likt ansvar – ulike forutsetninger

NOU

Norges offentlige utredninger 2023: 4

Tid for handling

Personellet i en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste

NOU 2023: 9 Generalistkommunesystemet

Likt ansvar – ulike forutsetninger

Utvalgets oppdrag

Kartlegge og analysere dagens generalistkommunesystem

Vurdere forutsetninger og rammer for å kunne være en generalistkommune i dag og framover

Vurdere alternativer til generalistkommunesystemet

UTVIKLINGSTREKK

Forutsetninger og rammebetingelser:

- Geografi
- Kommuneinndeling
- Oppgaver
- Forholdet til staten
- Kommuneøkonomi
- Interkommunalt samarbeid
- Forholdet til fylkeskommunen

Generalistkommunesystemet – lik styring

Generalistkommuneprinsippet – samme ansvar og status

Generalistkommuner

Bredt
oppgave-
ansvar

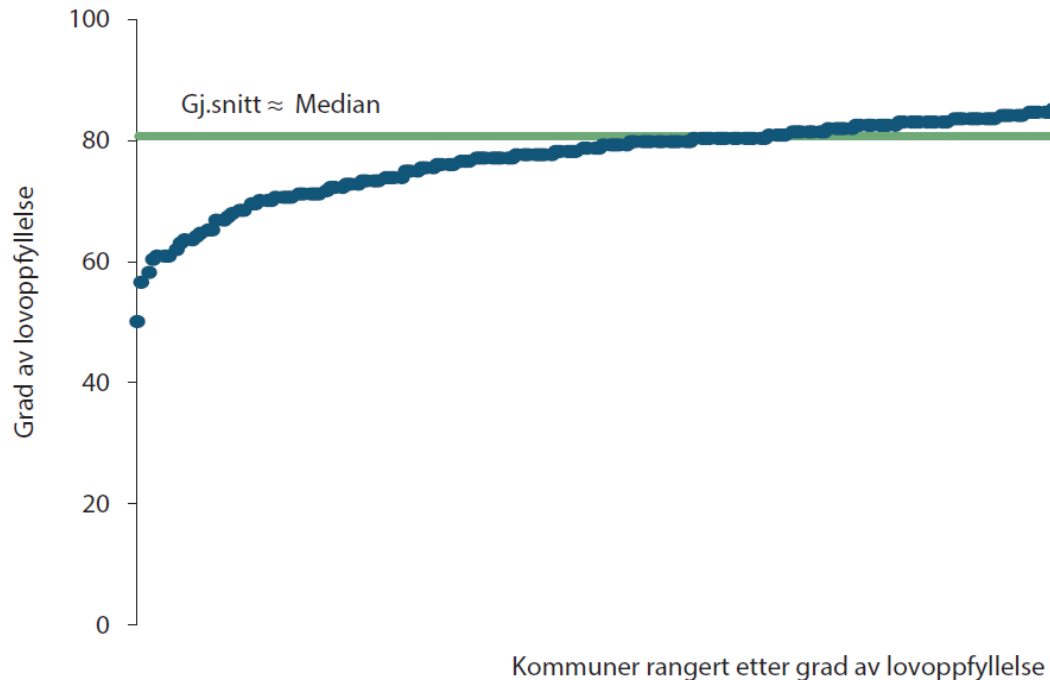
Enhetlig
folkevalgt
ledelse

Hvordan fungerer kommunene i dag:

- Tjenesteyter
- Myndighetsutøver
- Samfunnsutvikler
- Demokratisk aktør og arena

...og i morgen..?

Generalistkommunene fungerer i hovedsak bra men det er utfordringer

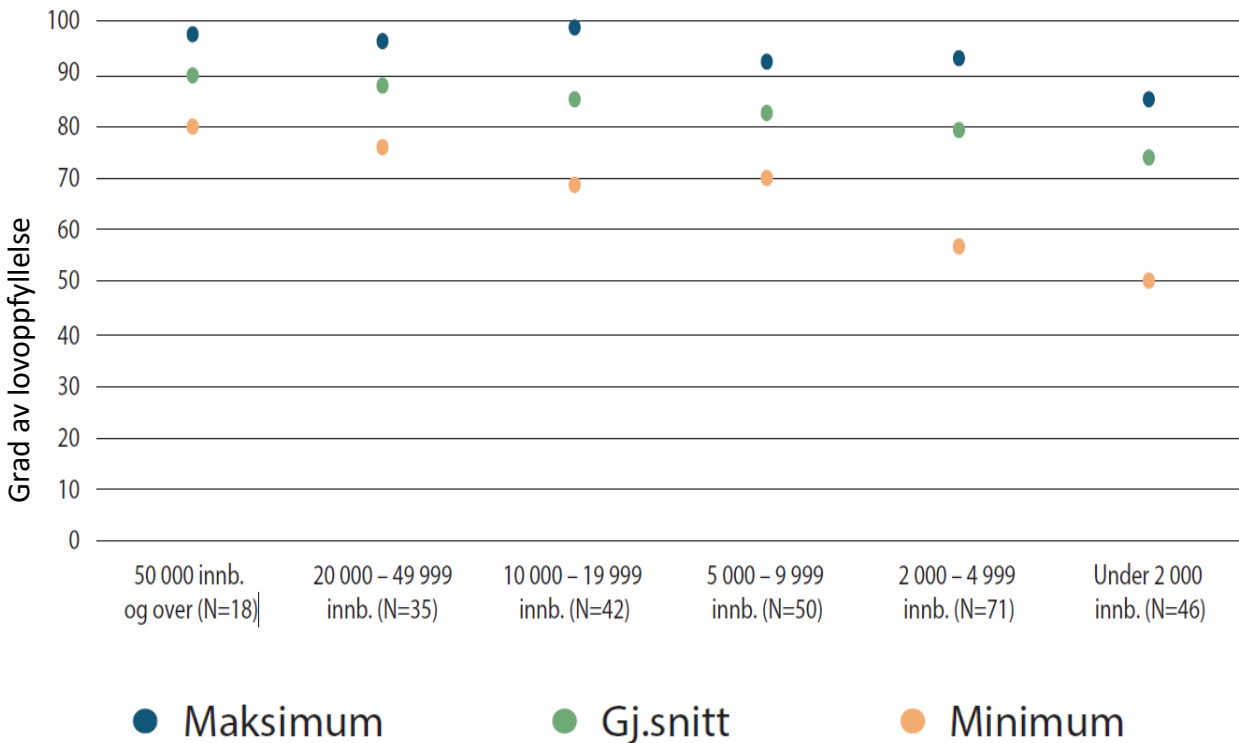
Lovoppgjørelse
varierer mellom
50 % og 99 %

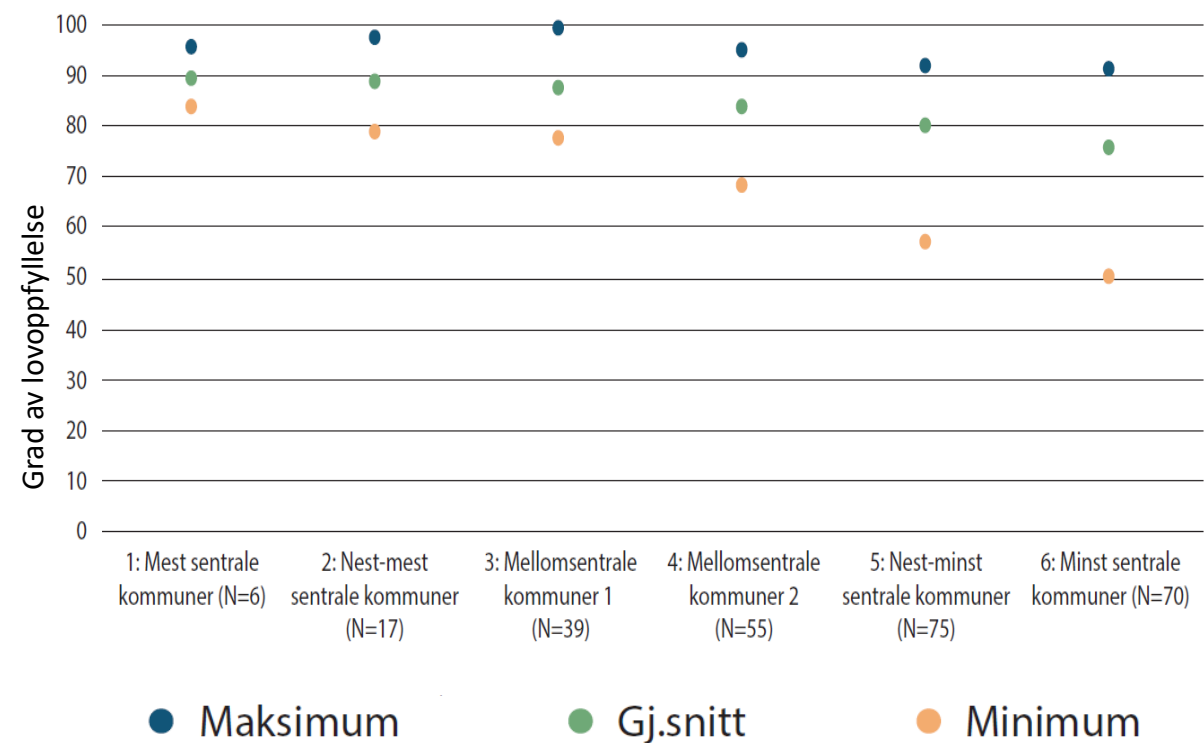
Ingen kommuner
oppgjør alle
lovkrav

Jo færre innbyggere og mer usentral kommunen er, jo lavere grad av lovoppfyllelse

Antall innbyggere

Sentralitet

Hvordan ivaretas de fire rollene

Tjenesteyterrollen:

- Rekrutteringsutfordringer
- Spesialiserte tjenester mer krevende
- Innovasjon og utvikling

Myndighetsutøverrollen:

- Mangel på juridisk kompetanse
- Kan svekke rettssikkerheten

Samfunnsutviklerrollen:

- Størst utfordringer med plankrav
- Lav plankompetanse
- Svekker folkevalgt styrt utvikling

Lokaldemokratisk aktør og arena:

- Høy valgdeltakelse og høy tillit, gode muligheter til å påvirke
- Folkevalgtes motivasjon reduseres av statlig styring
- Mange innbyggere tror personlige forbindelser lønner seg

Lovkrav og oppgaver som krever spesialiserte og tverrfaglige fagmiljø er spesielt krevende

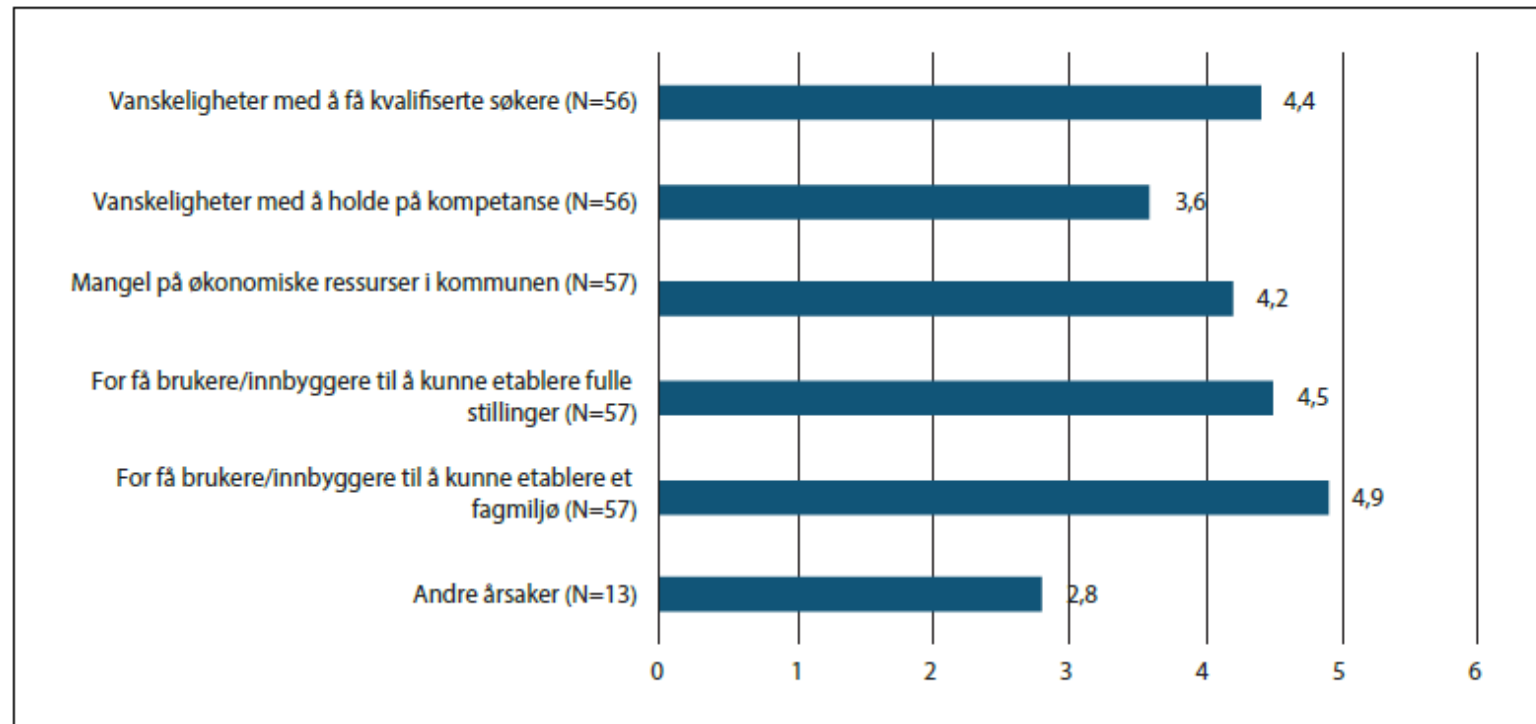
Hovedårsak til manglende lovoppfyllelse: mangel på kapasitet og kompetanse

Kompetanse

- Alle kommuner har rekrutteringsutfordringer
- Små kommuner mangler særlig spesialisert kompetanse

Kapasitet

- Liten kapasitet, små administrasjoner, små og sårbare fagmiljø
- Utfordrende å drive utviklingsarbeid

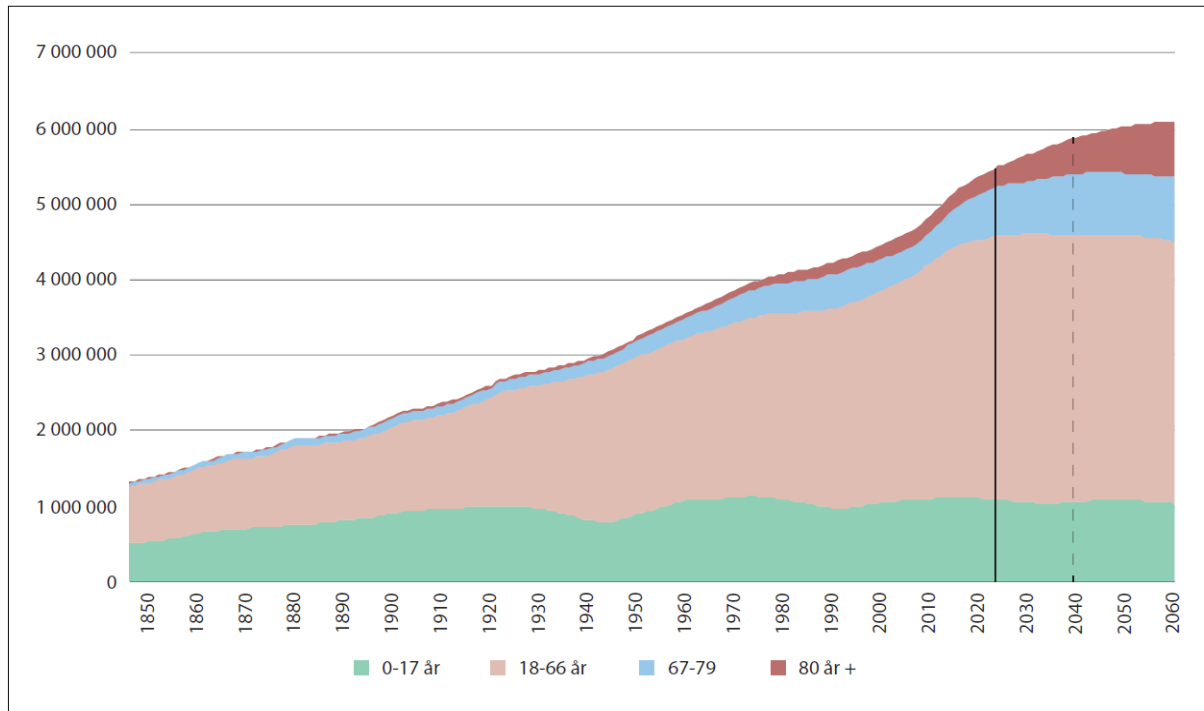

Figur 5.30 Årsaker til at kommunene ikke har tilstrekkelig tilgang på kompetanse ut fra behovet. 1 er i «svært liten grad» og 6 er i «svært stor grad».

Kilde: Telemarksforskning, 2019

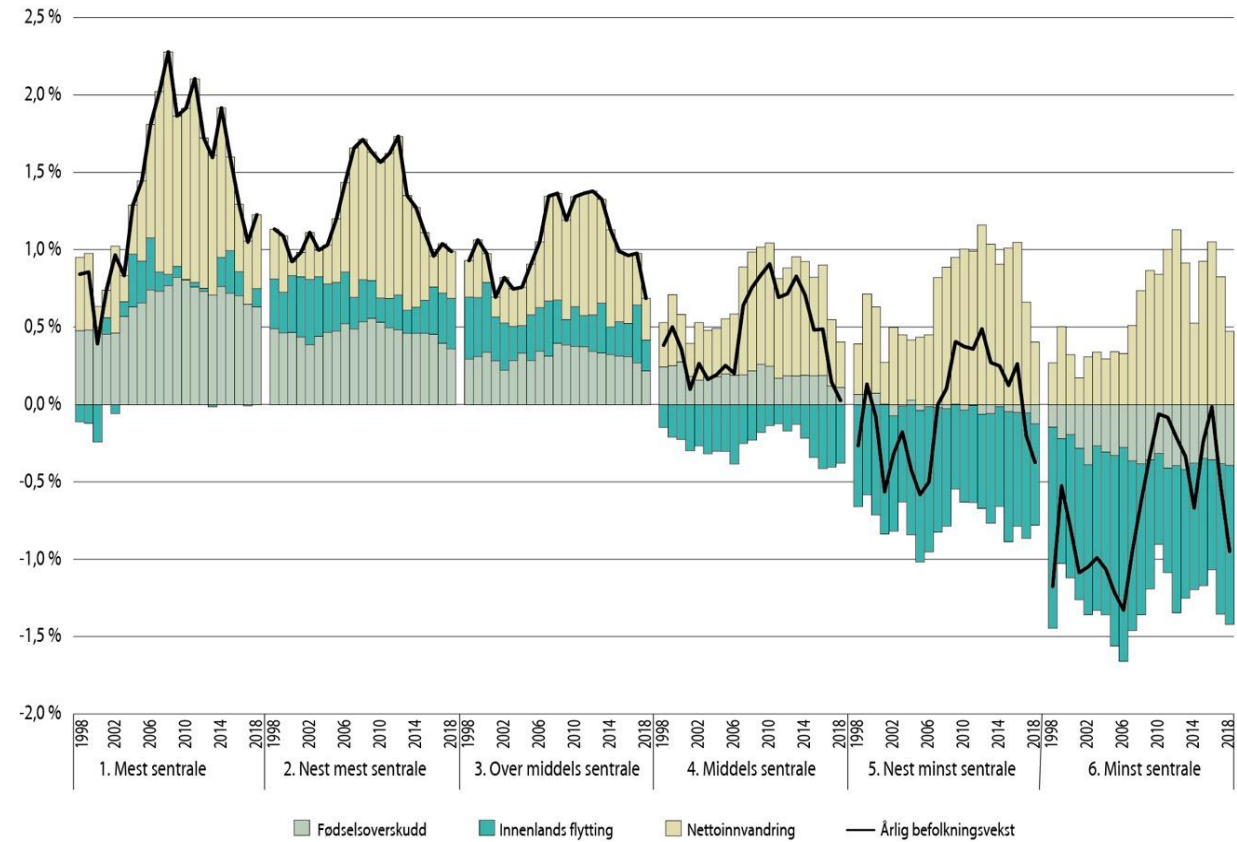

Eldre befolkning og mindre sentrale kommunar misser arbeidskraft

Befolkninga fordelt på aldergrupper før 2022 og framskrive mot 2060

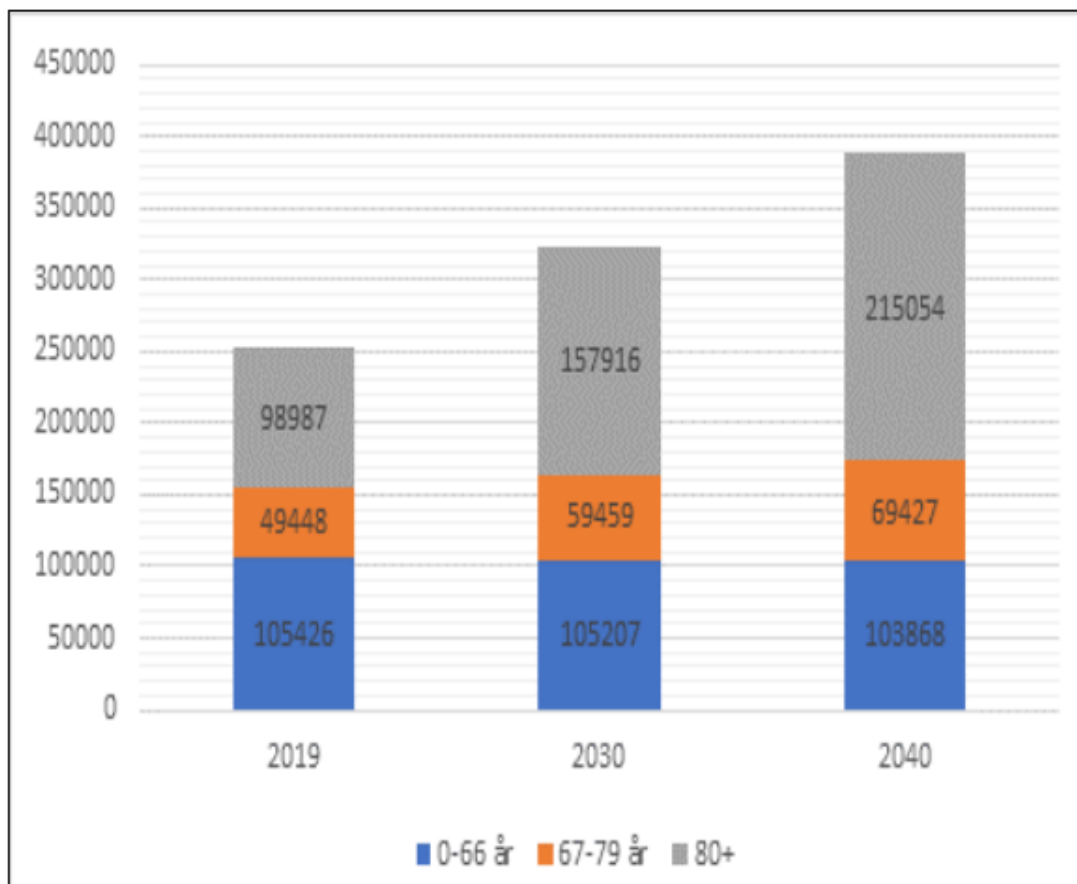
Kilde: SSB sta.s.kkbank tabell 10211 og 13599

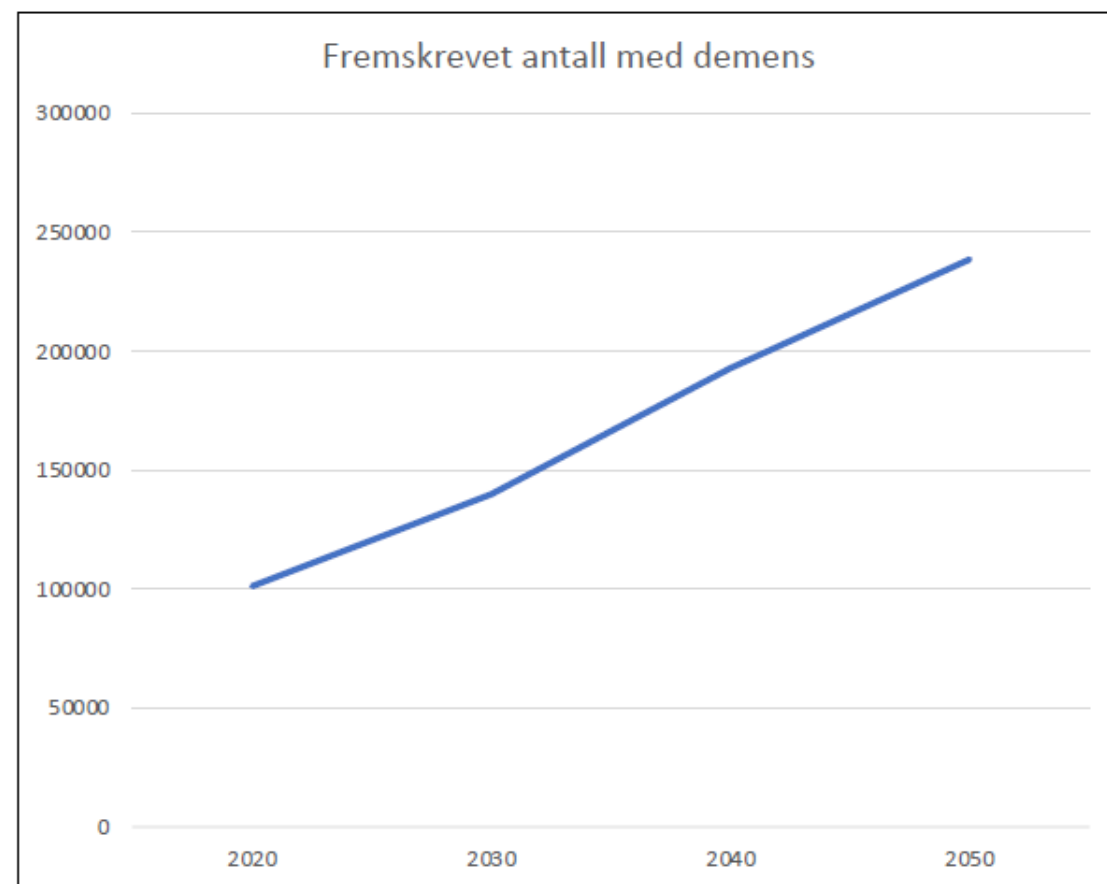
Befolkningsutvikling (i %) etter fødselsoverskudd, innenlands flytting og nettoinnvandring, e2ersentralitet. 1998–2018

Vekst i tal mottakarar av helse- og omsorgstenester

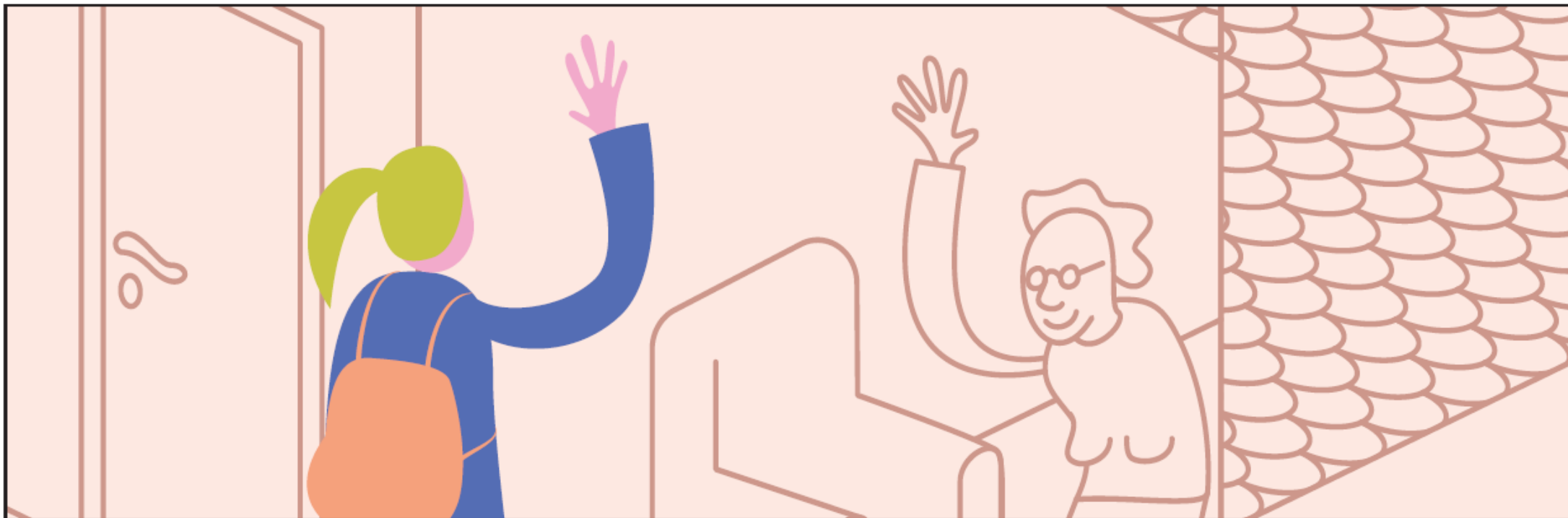

Framskrivninger av mottakere av helse- og omsorgstenester. Kilde: SSB/KDD

Kilde: Forekomstdata fra Aldring og helse

Det blir færre tilsette per pasient

Utfordringer

Demografi

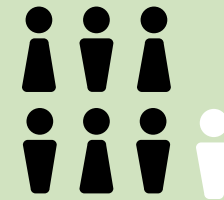
Endring i
inntekter

Klima- og
naturendringer

Samfunns-
sikkerhet og
beredskap

Utenforskap

Press på
demokratiet

Behov for innovasjon,
omstilling og digitalisering

Krever kompetanse og
utviklingskapasitet

Velkommen til Fremtidsverktøyet 2040

1

Steg 1: Norge 2040

Hvor forberedt er vi?
Kommune-Norge opplever
store endringer. Folk flytter
mot byene. Vi blir flere
eldre. Behovet for

2

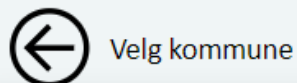
Steg 2: Min kommune

Her kan du se hvordan
situasjonen er i din
kommune. Er du nysgjerrig
på nabokommunen, eller
kommunen du vokste opp
i kan du se den også.

3

Steg 3: Scenariofabrikken

I Scenariofabrikken
inviterer vi deg til å ta
stilling til påstander og
veivalg for din kommune.
Utgangspunktet er «Min
Kommune».

Innsikt for Aurland kommune

Sysselsetting

Andel sysselsatte i prosent av befolkningen

Aurland

68 %

Hele Norge

66 %

Ansatte i helse og omsorg (prosent av alle kommunalt ansatte)

Aurland

50 %

Hele Norge

45 %

Demografi

Andel av befolkningen i yrkesaktiv alder (20-66 år)

Aurland
62 %Hele Norge
61 %Aurland
28 %

av befolkningen er over 60 år

Hele Norge
24 %

av befolkningen er over 60 år

Utenforskap

Aurland

18 %

Utenforskap

Hele Norge

21 %

Utenforskap

Aurland

6 %
Barn i familier med vedvarende lavinntekt

Hele Norge

12 %
Barn i familier med vedvarende lavinntekt

23 %

Frafallsrate VGS

Kommunen ligger likt med landsgjennomsnittet

Økonomi

Handelslekkasje i bo- og arbeidsmarkedsregion: -13 %

-13 %

56 %
Andel lånegjeld

Aurland

22 %
Andel kun grunnskole

Hele Norge

25 %
Andel kun grunnskole

Plan og regulering

Har / Har ikke

Regulert næringsareal

Regulert boligareal

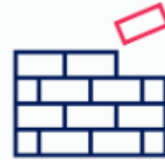

Sentrumsutvikling

Infrastruktur

Har / Har ikke

Hovedvei

Togstasjon/hurtigbåtkai

Flyplass

Videregående skole

Velg kommune

2

Status for Aurland kommune

Kommunal sårbarhet

Næringsliv

Bostedsattraktivitet

Lokale ressurser

Demografi

Økonomisk handlefrihet

Folkehelse

Inntektsgrunnlag

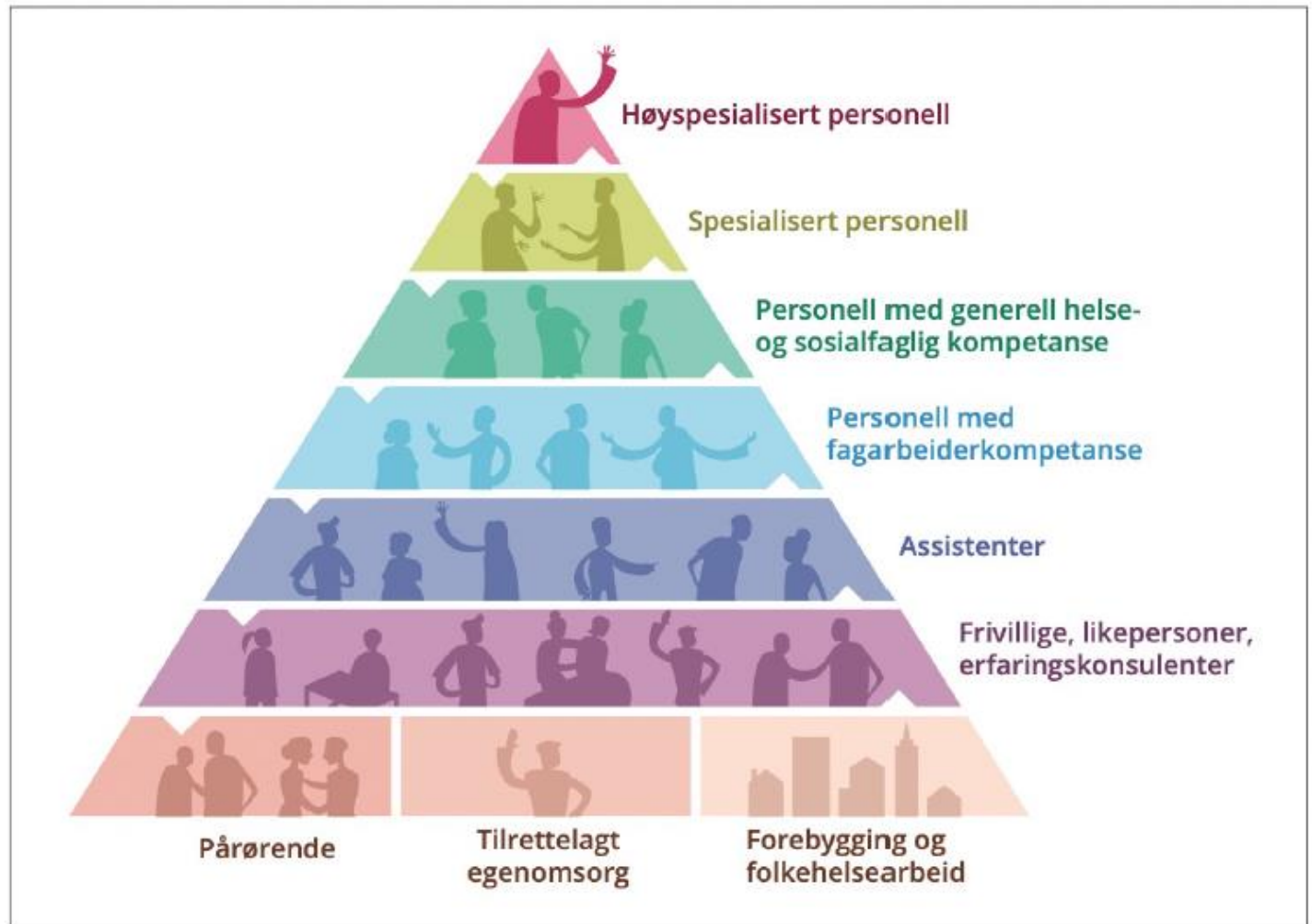

Regulerte arealer

Tilråinger og tiltak frå Helsepersonellkommisjonen

Betre bruk av
tilgjengelig
kompetanse
gjennom **god
oppgåvedeling** –
byggje nedanifrå

Figur 8.2 Skjematisk fremstilling av oppgavedeling, bygd nedanfra

Kilde: Helsepersonellkommissjonen.

Tørn – Sammen om fremtidens helse og omsorg

Tørn-prosjektet gjør forsøk med organisering av oppgavene i kommunenes omsorgstjenester. Det handler om å skape gode brukeropplevelser gjennom riktig kompetanse til riktig tid – og med heltidskultur i bunn.

TØRN

Sammen om fremtidens helse og omsorg.

Dette er Tørn

I Tørn-prosjektet gjøres det forsøk med nye arbeids- og organisasjonsformer i kommunenes helse- og omsorgstjenester. Forsøkene skal bidra til en mer bærekraftig sektor ved å øke heltidsandelen og andelen ansatte med formell helsefaglig kompetanse.

TØRN

Erfaringsbanken

Her kan du lese mer om de gode historiene. Kommunene som deltar i Tørn forteller om sitt arbeid med ny oppgavedeling og ny organisering av arbeidet og arbeidstiden i helse og omsorg.

TØRN

Disse kommunene er med i Tørn

Nesten 100 kommuner er med i Tørn. Dette kartet gir en oversikt over alle tidligere og nåværende Tørn-kommuner.

Utvalgets vurdering

Generalistkommunesystemet er under økende press...

...og det må derfor gjøres tiltak.

Utvalgets anbefalinger

UTVALGET ANBEFALER

Aktiv politikk for større kommuner (flertall)

Aktiv politikk for interkommunalt samarbeid

Utrede en særskilt oppfølgingsordning (flertall)

Mindre statlig styring

Mer dialog, veiledning og samarbeid

UTVALGET ANBEFALER IKKE

Oppgavedifferensiering

Å flytte oppgaver fra alle kommuner

Utvalget mener også:

- Tilstrekkelige og forutsigbare økonomiske rammer er nødvendig
- God styring og ledelse er avgjørende
- Særskilte utfordringer i kommuner med ekstreme avstandsulemper, særlig i nord.
- Fylkeskommunens veilederrolle må tydeliggjøres
- Hovedansvaret for samfunnsplanlegging og arealplanlegging skal ligge hos kommunene
- Innovasjon, omstilling og digitalisering er nødvendig
- Utdanning, bolig og næringsutvikling i distriktene er også viktig for å opprettholde generalistkommuneprinsippet

Takk for meg!

